

אלמוג בהר שלוש וריאציות לרבינדרנאט טגור¹

1

התינוק בוכה כשאמו מרחיקה אותו מן השד הימני, רק כרי למצא כעבר רגע נחמה לפיו הצועק בפטמת השד השמאלי. ואני, שעודני עומד על מפתן החיים הללו כתינוק, נזכר איך כשהתחיל בוקע מן הרקיע הענג הנדיר של אור השחר, לחשת לי הצעה להפליג עמה בסירה, רק אתה ואני, בלי שנפש בעולם תדע על כך, על העליה לרגל המשתפת לנו, שאין סופה להגיע לשום ארץ או מטרה. באותו רגע דמינתי את האוקיגוס שבו נפליג ובאמצעיתו סירתנו, וראיתי אותך מקשיב לי שם בדממה מחיכת בזמן שאני שר לפניך את השירים שלך, ושירי מתגברים ככל שעובר הזמן ורוכבים על הגלים, חפשיים ממלט המלים. ואז כשלא באת וצנח על העולם האוקיגוס חסר החופים שאנחנו קוראים לו לילה, דמינתי את הסירה שלנו כקרן אור אחרונה בשקיעה אובדת בים, וראיתי את הצפורים החולפות מוצאות חופים של מנוחה במעופן כנגד סכויי החשכה. שעות חפשתי אותך לדי, בחדרי, בלי למצא את פניך, ועתה שקוע במחשבות ראיתי את עצמי כתינוק שהוא שרק נולד היום, ששוב אינו יר בתוך העולם מרגע שאמו לקחה אותו בזרועותיה, ולחשתי לך בלי לחפש את צליתך כי בלילה הבא אקח אני אותך בסירה שלי אל הים, אשמיע לך את המוזיקה שלי עד שאגרום לך לרקד, אביא לך פרחים מלאים בסוד הצוף עד שאפך לא יוכל עוד לעמד בגדש הניחוחות המשכרים, אשק על פניך ועל פיה נשיקות דודים אסורות עד שיולד חיוך בין שפתיך. ואז, לרגע, אדמינ את עצמי כלא-אדם, כל גופי ילבש את הוד גופך והדרו ויחוש את כבודו, ואעבר על פני גופך כרוח קיץ נעימה, גופך שיתגלה לי פתע אנושי².

¹ רבינדרנאט טגור נולד בכלכותה שבהודו ב-1861. ספרו "גיטאנג'אלי" (פירוש השם בעברית: מנחות (שירה) ראה אור באנגלית בשנת 1912. זהו מבחר מתוך ארבעה ספרי שירה בנגאליים, שפירסם המשורר במהלך העשור שקדם להוצאת "גיטאנג'אלי" לאור. טגור עצמו ערך את המבחר ואף תירגם בעצמו את שיריו מבנגאלית לאנגלית (בתרגום פרוזה). ב-1913 זכה טגור בפרס נובל לספרות. הוא מת בכלכותה ב-1941.

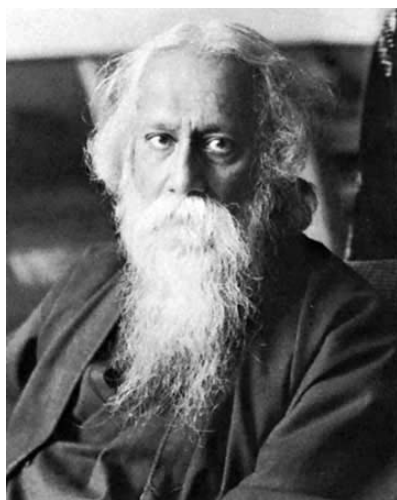
² שיר זה הוא תרגום-עיבוד המשלב שלושה שירים של טגור מתוך "גיטאנג'אלי" (שתירגם טגור עצמו מבנגאלית לאנגלית): מס' 42, 62 ו-95. כל השירים לקוחים מתוך "קצה המדרכה", ספר שיריו השני של אלמוג בהר, שיראה אור ב-2009 בהוצאת עם עובד.

אני רק מחכה לאהבה כדי להסגיר עצמי סוף סוף אל תוך ידך. אני רק מחכה לאהבה כדי למחוק את עצמי ולהתמסר לה. על כן אני ממתין זמן רב כל כך לפני דלתך ולא הולך, אף שהשעה מתאחרת והעננים מתאספים עלי ומקימים בי חשכה. כמה זמן עוד תתן לי להמתין? בשעות היום, בשעות העמוסות של גאות הצהרים, אני עובד ברחובות המאבקים של השוק כציר, ועוברים ושבים מביטים בי ובציורי ואומרים שהם רואים אותך מביט בכל עבודותי. ואני כמעט שכחתי כיצד אתה נראית. האנשים האלו לא יודעים שפעם היית לוקח אותי מתוך שנתתי לשחק עמך. באותם ימים לא טרחתי ללמד את משמעות השירים ששרת לי ולא שננתי אותם, רק לבי קלט את המנגינות ואת עולמן וחי אתן, וכל גופי היה רוקד אז לצלילה, גופי שעכשו משתוקק להזכר במלה אחת שלך. והיום אני עומד לפני דלתך ומבקש ממה שתתן לי בעזרת קצה הכנף של שירי לגעת בכפות רגליך, אני צועק לפניה שאם לא תראה לי את פניה, איני יודע איך אעבר את השעות הארוכות והגשומות הללו בלעדיך, אני מותר ומתרחק ומבקש בלחישת שרק תאפשר לי להניח את מטתי לפני דלתך, כדי שאוכל להמשיך לבהות בקדרות השמים ובערנות הכוכבים, כדי ששפתי יוכלו לילל באזניה חסרות מנוחה. אם אתה לא תדבר באזני, אני אמלא את לבי בשתיקתך ולשוני לא תדבק לחכי עד שלא אמר את שמך אלה אלפי פעמים.³

המשורר לובש דמות עלמה קבצנית ומבקש לקרא מול כל איש העובר מולו: טפש, איך תוכל לשאת את עצמה על כתפיה שלך? למה אתה מנסה? מטרף, מה הטעם לנקש על דלתך שלך ולהתחנן לנדבה? מי ישמע את תחנונתך? הוא יושב בצד הדרך מאבקת ומחכה לאלוהיו, וגברים חולפים על פניו, חוזרים לביתם מן העבודה ולוקחים מן הפרחים שבהם בקש לקנות את לב מאהבו. השעות עצמן כבר לאות, בקר מתחלף בצהרים שיקדימו להביא את הערב, ועיניו מתעוררות מלראות כי כל המראות אינם שמים קיץ לצפייה ואינם מביאים אליו את האהוב שהעלים פניו תחת צלליהם המתארכים של האנשים. חיוכי הגברים המביטים במשורר ממלאים את בטנו בבושה המוליכה בו דמוי חדש, והוא פונה אל עצמו

³ שיר זה הוא תרגום-עיבוד המשלב בתוכו שבעה שירים מתוך "גיטאנג'אלי": מס' 2, 17, 18, 97, 102 ו-103.

בדברים: אני יושב פעלמה מקבצת נדבות, אני מושכת שלמתי מעל פני, וכשהם שואלים אותי מה רצוני, אני לא מעניקה תשובה ומשפילה מטה עיני. והשלמה הנמשכת מעלה מסתירה את הפנים אך מגלה טפח מן הגוף, וברגע הבושה הגדולה מתעוררת התשוקה הגדולה, תשוקה המושכת את הגברים ההולכים בדרך, ועליה למשוך את המאהב הנחבא. סלסלת המשורר הקבצנית כבר ריקה כמעט מפרחים, ובעיני הגברים החולפים אלוהים הוא אור, ואלו הנערה נושאת עינים לשמים, נאנחת ושואלת: איך יכלתי לומר להם שלף אני מחכה, ושאתה הבטחת לבוא, והם רואים אותי יושבת כאן ושלמתי אבק? את המלים שלי לה מתר לבטא רק בספרים או בשירים, לא לפני קהל. ובינתיים אין רמז לקול גלגלי מרכבותיו, והנערה בוהה בשמים, ושוקעת בחלומות על ההוד הפתאומי של אהובה, שירימה מעפר ויושיבה לצדו. ובינתיים היא שומרת כנדרוניה את עניה, מחבבת גאונה זו בסוד לבה, מאזינה לקול קרקוש התהלוכות האחרות שאינן של רכבי מאהבה. המאהב עוד רגע יעמד בצל דומם מאחורי קהל האנשים, והיא היחידה שתחכה לו ותכבה ותכלה שעותיה ותיחל לו בערגונות שוא. ובכל זאת בסוף היא תוכל לומר: הו, אלוהי, אלוהי השמים כלם, היכן היתה אהבתך שוכנת, אלולא הייתי קימת?

רבינדרנאת טגור

⁴ שיר זה הוא תרגום-עיבוד המשלב בתוכו שלושה שירים מתוך "גיטאנג'אלי": מס' 9, 41, 56.